P R E F A C E

We take immense pleasure in presenting the book, **"MAHARASHTRA STATE ELIGIBILITY TEST (महाराष्ट्र राज्य पात्रता परीक्षा) paper-1"** designed resource aimed at aiding aspiring students preparing for the prestigious MAHARASHTRA STATE ELIGIBILITY TEST (महाराष्ट्र राज्य पात्रता परीक्षा) exam.

This book is a comprehensive compilation of over 700+ Practice Questions, each accompanied by detailed explanations to enhance your knowledge and preparation for this competitive exam.

This book is divided into ten specialized chapters. Each focusing on essential topics; including Teaching Aptitude, Research Aptitude, Comprehension, Communication, Mathematical Reasoning and Aptitude, Logical Reasoning, Data Interpretation, Information and Communication Technology (ICT), People Development and Environment, Higher Education System. Each chapter is designed to instill a solid conceptual understanding, helping students traverse the breadth and depth of the subjects, making it an indispensable guide.

The questions in this book are curated to simulate the style and difficulty level of questions commonly found in the MAHARASHTRA STATE ELIGIBILITY TEST (महाराष्ट्र राज्य पात्रता परीक्षा) paper-1 exam, helping you become familiar with the format and structure of the actual exam.

Regular practice is the key to success in any competitive exam, and this book allows you to hone your problem-solving skills through an abundance of questions and detailed explanations.
Whether you're preparing for admission to research fellowships, or competitive recruitment exams, this book serves as a comprehensive resource to meet your life science preparation needs.

Understanding the dedication, hard work, and determination required to excel in the Bioscience exam, we are committed to providing you with the best tools to help you achieve your goals. We hope this book proves to be an invaluable asset in your preparation journey and leads you to the success you deserve. We wish you the best of luck in your academic and professional endeavors.

A C K N O W L E D G E M E N T

First and foremost, I'd like to thank our entire Institute for Advanced Studies (IFAS) students for inspiring me to write this book. I would like to express my gratitude to Er. Radheshyam Choudhary, the Founding CEO of IFAS Edutech Pvt. Ltd., for his continuous support, continual motivation, and critical insights that have helped us transform our dream into reality.

My special thanks to Mr. Lalji Kanojiya, Mr. Digambar Jagtap, Mr. Pranshu Dwivedi, Mr. Vishal Bhujbal, Miss. Mamta Marar and Mr. Yogesh Bishnoi for reviewing and assisting me in preparing the systematic layout; your comments were invaluable in improving the content of this book.

I also want to thank Miss. Rupali Gharage for their assistance in sorting, compiling questions by chapter and also section proofreading and verifying answers. I should not forget to express my gratitude to the IFAS team, where I was able to continue my teaching and especially learn the many facets of the process of building this book.

This book is the result of a collaborative effort, and it would not have been possible without the outstanding members of the IFAS Publication team. During the production of this book, it was a pleasure to collaborate with many other dedicated and creative members of IFAS publications.

Special thanks to Mr. Vikendra Metha for turning our ideas into a beautiful cover page design and text diagram. Mr. Kuldeep Singh and his team should also be thanked for formatting and typesetting.

And finally, my humble greetings to all who put in their significant efforts and are unmentioned.

INDEX

MAHARASHTRA: SET - PAPER - I

UNIT NO.	UNIT NAME	PAGE NO.
1	TEACHING APTITUDE	1
2	RESEARCH APTITUDE	12
3	COMPREHENSION	22
4	COMMUNICATION	32
5	MATHEMATICAL REASONING & APTITUDE	43
6	LOGICAL REASONING	58
7	DATA INTERPRETATION	71
8	INFORMATION & COMMUNICATION TECHNOLOGY (ICT)	86
9	PEOPLE, DEVELOPMENT & ENVIRONMENT	95
10	HIGHER EDUCATION SYSTEM	104
MOCK TEST		
1	MOCK TEST	116
2	MOCK TEST	121
3	MOCK TEST	126
4	MOCK TEST	132
5	MOCK TEST	137

NUMBER OF QUESTIONS ASKED IN MH SET PAPER-I (2011- 2023)

		Aug-11	Nov-11	Feb-13	Dec-13	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2023
1	Teaching Aptitude	6	6	6	6	6	6	5	7	6	6	5	5
2	Research Aptitude	6	6	6	6	6	6	6	5	4	4	5	5
3	Comprehension	6	6	6	6	6	6	6	6	5	5	5	5
4	Communication	7	6	5	6	6	6	6	6	5	5	5	5
5	Mathematical Reasoning and Aptitude	6	6	7	10	4	5	9	9	7	5	5	5
6	Logical Reasoning	6	6	6	2	7	8	2	3	4	5	5	5
7	Data Interpretation	6	6	6	4	6	6	7	6	4	5	5	5
8	Information and Communication Technology (ICT)	5	6	6	8	6	7	6	6	1	5	5	5
9	People, Development and Environment	5	5	6	7	6	6	6	6	5	5	5	5
10	Higher Education System	6	7	6	6	5	6	6	6	4	5	5	5

TEACHING APTITUDE

1 UNIT

PREVIOUS YEAR EXAM QUESTIONS

MAHARASHTRA - SET

[AUG 2011]

1. अर्थपूर्ण अध्ययनाचा सर्वोत्कृष्ट दर्शक म्हणजे:
   (A) परीक्षेत 80 टक्क्यांहून अधिक गुणसंपादनाची क्षमता
   (B) एकही चूक न करता शिकलेला आशय अभिव्यक्त करण्याची क्षमता
   (C) ज्ञानाचे समस्यानिराकरणात उपयोजन करण्याची क्षमता
   (D) ज्ञानाची दीर्घकाळ धारणा व यादृच्छिकरित्या प्रत्यावाहनाची क्षमता

[AUG 2011]

2. विद्यार्थी सक्रिय अध्ययनकर्ता असल्याचा निदर्शक खालीलपैकी कोणता?
   (A) वर्गात नियमित उपस्थित असतो
   (B) व्याख्यानाची काळजीपूर्वक टिपणे घेतो
   (C) शिक्षकाच्या प्रश्नांना नेहमी उत्तरे देतो
   (D) शिक्षकाच्या विधानांशी असहमत असल्यास आव्हान देतो

[AUG 2011]

3. अध्ययन प्रामुख्याने _____ यावर अवलंबून असते.
   (A) नियमित उपस्थिती
   (B) अध्ययनप्रेरणा
   (C) उच्च बुद्धिमत्ता स्तर
   (D) स्मरणात ठेवण्याची क्षमता

[AUG 2011]

4. विद्यार्थ्यांना कोणत्या परिस्थितीत बुद्धिमंथन (Brainstorming) सर्वात उपयुक्त ठरते?
   (A) गणितातील अवघड समस्या सोडविण्यासाठी
   (B) एखाद्या ऐतिहासिक व्यक्तीचे विविध गुणधर्म शोधण्यासाठी
   (C) खुनाच्या रहस्यकथेतील अपराध्याबाबत अंदाज व्यक्त करताना
   (D) पाण्याचा अपव्यय कमी करण्यासाठी कल्पना शोधताना

[AUG 2011]

5. संगणक सहाय्यित सादरीकरणाबाबत खालीलपैकीकोणते विधान असत्य आहे?
   (A) विद्यार्थ्यांकडे अधिक लक्ष पुरविण्यासाठी शिक्षकाला मोकळे करते
   (B) विद्यार्थी निष्क्रीय अध्ययनकर्ता होतो
   (C) याचे विकसन शिक्षक करू शकतो
   (D) यातून विद्यार्थ्यांच्या आंतरक्रियांना वाव मिळतो

[AUG 2011]

6. मुक्त प्रश्नाचे मूल्यमापन करताना खालीलपैकी सर्वात कमी महत्त्वाचा निकष कोणता?
   (A) भाषेची अलंकारिकता
   (B) सर्व संबंधित मुद्यांचा समावेश
   (C) मुद्यांची तर्कशुद्ध मांडणी
   (D) सादरीकरणातील मौलिकता

[NOV 2011]

7. परिणामकारक अध्यापनासाठी सर्वात कमी महत्त्वाचे शिक्षक गुणवैशिष्ट्य आहे:
   (A) परिणामकारक संप्रेषण कौशल्य
   (B) विद्यार्थ्यांप्रती सहानुभाव
   (C) विद्याथ्र्यांप्रती समभावात्मक अभिवृत्ती
   (D) उच्च शैक्षणिक संपादन

[NOV 2011]

8. खालीलपैकी कोणते विधान सत्य आहे?
   (A) प्रेरित नसणा-यांपेक्षा प्रेरित अध्ययनकर्ते अधिक चांगले शिकतात
   (B) मुलांपेक्षा मुली अधिक चांगल्या शिकतात
   (C) प्रौढांपेक्षा बालक अधिक चांगले शिकतात
   (D) बुद्धिमान व्यक्तींपेक्षा सर्जनशील व्यक्ती अधिक चांगले शिकतात

[NOV 2011]

9. चांगल्या धारणेची खात्री खालीलपैकी कशामुळे देता येते?
   (A) शिक्षकाचा दृक्-साधनांचा वापर
   (B) विद्यार्थ्यांचा सक्रिय सहभाग
   (C) सुसंबद्ध उदाहरणांचा वापर
   (D) अर्थपूर्ण अध्ययन अनुभूती

[NOV 2011]

10. अध्ययनाबाबत सध्याचा विचार कोणता?
    (A) अध्ययनकर्त्याचे मन हे रिकामे भांडे आहे व शिक्षक त्यात ज्ञान भरतो
    (B) प्रत्येक अध्ययनकर्ता त्याच्या पूर्वज्ञानाच्या आधारे संकल्पना तयार करतो
    (C) अध्ययनकर्ता शिक्षकांनी दिलेली माहिती उत्सुकतेने ग्रहण करतो
    (D) अध्यापनचेतकाला दिलेला उत्स्फूर्त प्रतिसाद म्हणजे अध्ययन

[NOV 2011]

11. सर्जनशील विचार वृद्धिंगत करण्यासाठी संगणक उपयुक्त ठरतो, जेव्हा:
    (A) विद्यार्थ्यांना प्रभावी पॉवरपॉईंट सादरीकरण पाहण्यास सांगितले जाते
    (B) विद्यार्थ्यांना इंटरनेटद्वारा अद्ययावत माहिती संग्रहित करण्यास सांगितले जाते
    (C) विद्यार्थ्यांना मुक्त समस्यांच्या निराकरणात संगणक वापरण्यास सांगितले जाते
    (D) विद्याथ्र्यांना संगणकाचा वापर करून संशोधन अहवाल तयार करण्यास सांगितले जाते

[NOV 2011]

12. प्रकल्प, प्रात्यक्षिके आणि विद्यार्थ्यांची सादरीकरणे यांचा समावेश करण्याचा प्रमुख उद्देश कोणता?
    (A) विद्यार्थ्यांचा सक्रिय सहभाग वाढविणे
    (B) विद्यार्थ्यांच्या अशैक्षणिक (non-academic) गुणवैशिष्ट्यांचे मूल्यमापन करणे
    (C) मूल्यमापन सातत्यपूर्ण व सर्वकष करणे
    (D) विद्याथ्र्यांत स्व-अध्ययन कौशल्ये विकसित करणे

[FEB 2013]

13. शिक्षकाची प्रमुख भूमिका:
    (A) विद्यार्थ्यांना अद्ययावत ज्ञान पुरविणे
    (B) विद्यार्थ्यांना अचूक ज्ञान पुरविणे
    (C) विद्यार्थ्यांना ज्ञानप्राप्ती व ज्ञानाची पुनर्रचना यात साहाय्य देणे
    (D) विद्यार्थ्यांना दिलेले ज्ञान दीर्घकाळ स्मरणात ठेवण्यात साहाय्य देणे

[FEB 2013]

14. अध्ययनावर सर्वाधिक परिणाम करणारी अध्ययनकर्त्यांची वैशिष्ट्ये:
    (A) सामाजिक आणि आर्थिक पार्श्वभूमी
    (B) बुद्धिमत्ता आणि अभ्याससवयी
    (C) अभिक्षमता आणि प्रेरणा
    (D) वय आणि आरोग्य

[FEB 2013]

15. व्याख्यानाचा प्रमुख दोष म्हणजे:
    (A) विद्यार्थी कंटाळतात आणि परिणामी अवधान देत नाहीत.
    (B) विद्यार्थ्यांना तयार उत्तरे मिळतात आणि ते आळशी बनतात.
    (C) विद्यार्थी निष्क्रीय स्वीकारक बनतात आणि विचार करत नाहीत.
    (D) विद्यार्थी टिपणे घेण्यात गुंततात आणि थकून जातात.

[FEB 2013]

16. जर 'ज्ञानप्राप्तीसाठी अध्ययन' हे शिक्षणाचे ध्येय असेल तर विद्यार्थ्यांना:
    (A) अद्ययावत् जागतिक ज्ञान पुरवावे
    (B) आधुनिक तंत्रज्ञानाच्या साहाय्याने शिकवावे
    (C) अधिक सखोल स्वाध्याय द्यावेत
    (D) स्व-अध्ययनाला प्रोत्साहित करावे

[FEB 2013]

17. कोणत्या प्रयत्नाने विद्यार्थ्यांच्या ग्रंथालय वापराला चालना मिळेल?
    (A) वाचनकौशल्ये व अभिरुचीचा विकास
    (B) नवी पुस्तके व नियतकालिके यांचे आकर्षक प्रदर्शन
    (C) शिक्षकांनी दिलेले वाचन स्वाध्याय
    (D) ग्रंथालय समितीवर विद्यार्थी प्रतिनिधींची नियुक्ती

[FEB 2013]

18. सध्याच्या मूल्यमापन प्रणालीत खालील बाबतीत मर्यादा आहे:
    (A) शैक्षणिक अभ्यासक्रमातील यशाचे भाकित करणे
    (B) जीवन व व्यवसायातील यशाचे भाकित करणे
    (C) कौशल्यविकासाचे मापन करणे
    (D) शैक्षणिक संपादन जोखणे

[DEC 2013]

19. पुस्तक वापरून उत्तरे लिहिण्याच्या चाचण्यांची शिफारस करण्याचे प्रमुख कारण म्हणजे:
    (A) त्यांच्यामुळे परीक्षांमधील गैरव्यवहार कमी होतात
    (B) विद्यार्थ्यांना परीक्षेच्या तयारीसाठी वेळ घालवावा लागत नाही
    (C) त्यांच्यामुळे यांत्रिक स्मरणावरील भर कमी होतो
    (D) परीक्षेच्या वेळी विद्यार्थी निश्चित असतात

[DEC 2013]

20. अध्यापनात अंतरजालाचा सर्वोत्तम उपयोग कोणता?
    (A) दृक-श्राव्य माध्यमातून आशय सादर करण्यासाठी
    (B) अत्याधुनिक माहिती पुरविण्यासाठी
    (C) शिक्षकाचा वेळ व श्रम वाचविण्यासाठी
    (D) अध्ययन आंतरक्रियात्मक करण्यासाठी

[DEC 2013]

21. अध्ययनाबाबतची सर्वात अलिकडे स्वीकारलेली विचारधारा म्हणजे अध्ययनकर्ता हा:
    (A) ज्ञानाचा रचयिता आहे
    (B) ज्ञानाचा स्वीकारक आहे
    (C) ज्ञानाचा उपभोक्ता आहे
    (D) ज्ञानाचा संकलक आहे

[DEC 2013]

22. अभ्यासक्रमात प्रात्यक्षिक कार्य समाविष्ट करण्याचा प्रमुख हेतू म्हणजे:
    (A) सैद्धान्तिक भागावरील अतिरिक्त भर कमी करणे
    (B) विद्यार्थ्यांच्या विविध कौशल्यांचा विकास करणे
    (C) विद्यार्थ्यांना परीक्षेत अधिक गुण मिळवण्यात मदत करणे
    (D) विद्यार्थ्यांना वर्षभर गुंतवून ठेवणे

[DEC 2013]

23. आशय आकलनाचा सर्वोत्तम मार्ग म्हणजे:
    (A) आशय पुन:पुन्हा वाचणे
    (B) आशयाचे प्रकट व नंतर मौन वाचन
    (C) स्मरणातून आशय लिहून काढणे
    (D) आशयाचा यथायोग्य सारांश तयार करणे

[DEC 2013]

24. खालीलपैकी कोणते उदाहरण आंतरिक प्रेरणेचे नाही?
(A) विशालला रसायनशास्त्रात अभिरुची आहे
(B) सुनीताला तिच्या विषयातील नवोपक्रम जाणून घेण्याची उत्सुकता आहे
(C) परीक्षेला बसण्यास पात्र व्हावे यासाठी रवी प्रकल्प पूर्ण करतो
(D) विक्रीच्या व्यवसायात प्रवेश करण्याची इच्छा असल्यामुळे तृप्ता संप्रेषण विषयाची निवड करते

[AUG 2015]

25. अध्यापनाची पद्धती निवडतांना खालीलपैकी कोणत्या गोष्टीचा विचार करण्याची गरज सर्वात कमी असते?
(A) शिकविल्या जाणाऱ्या आशयाचे स्वरूप
(B) उपलब्ध साधन-सामग्री
(C) पाठ्यक्रमाची उद्दिष्टे
(D) विद्यार्थ्यांच्या आवडी-निवडी

[AUG 2015]

26. चुकीच्या अध्ययनाबाबत सर्वोत्तम प्रत्याभरण .....द्वारे प्राप्त केले जाते.
(A) नैदानिक परीक्षण (B) साकारिक मूल्यमापन
(C) उद्दिष्टाधारित परीक्षण (D) गुणात्मक मूल्यमापन

[AUG 2015]

27. "प्राणी कोशिका व वनस्पती कोशिका यातील फरक स्पष्ट करा," हा प्रश्न..... उद्दिष्टावर आधारित आहे.
(A) आकलन (B) विश्लेषण
(C) संश्लेषण (D) मूल्यमापन

[AUG 2015]

28. ज्या विद्यार्थ्यांना आपले विचार प्रभावीपणे व्यक्त करता येतात, ते.....बुद्धिमत्ता दर्शवितात.
(A) भावनिक (B) भाषिक
(C) आंतर- वैयक्तिक (D) बोधात्मक

[AUG 2015]

29. पुढीलपैकी कोणते घटक अध्यापनाच्या गुणवत्तेवर जास्तीत जास्त परिणाम करतात?
(A) अध्ययनकर्त्याच्या क्षमता, शिक्षकाची संप्रेषण कौशल्ये, अध्यापनाची पद्धत
(B) अध्यापनाची पद्धत, शिक्षकाची संप्रेषण कौशल्ये, शिक्षकाचे प्रशिक्षण
(C) शिक्षकाचा पगार, शिक्षकाचे व्यक्तिमत्त्व, शिक्षकाचे प्रशिक्षण
(D) वर्गवातावरण, दृक्-श्राव्य साधनांचा वापर, अध्ययनकर्त्यांची बदिधमत्ता

[AUG 2015]

30. गृहपाठ देण्यामागील सर्वात महत्त्वाचा उद्देश.....हा आहे.
(A) विद्यार्थ्यांना चांगल्या प्रकारे कार्यरत ठेवणे
(B) विद्यार्थ्यांना कष्ट करण्याची सवय लावणे
(C) शिक्षकांना विद्यार्थ्यांच्या अध्ययनाबाबत प्रत्याभरण देणे
(D) आशयाची चांगली धारणा होण्यास मदत करणे

[MAY 2016]

31. पाठ्यक्रमातील आशयाचे रोजच्या आयुष्यात उपयोजन साधण्यासाठी अधिक उपयुक्त .....आहे.
(A) दिग्दर्शन पद्धत (B) प्रकल्प पद्धत
(C) क्षेत्र भेट पद्धत (D) पृच्छा पद्धत

[MAY 2016]

32. विद्यार्थ्यांच्या प्रगतीची देखरेख करून त्या आधारे अध्यापनात बदल करण्यासाठी ..... ही सर्वोत्कृष्ट पद्धत आहे.
(A) आकारिक मूल्यमापन
(B) साकारिक मूल्यमापन
(C) गुणात्मक मूल्यमापन
(D) उद्दिष्टाधारित मूल्यमापन

[MAY 2016]

33. "पृथ्वी गोल आहे किंवा नाही हे तुम्ही कसे सिद्ध कराल? " हा प्रश्न ..... या उद्दिष्टावर आधारित आहे.
(A) आकलन (B) मूल्यमापन
(C) उपयोजन (D) संश्लेषण

[MAY 2016]

34. खालीलपैकी कोणती गोष्ट चांगल्या अध्यापनासाठी अत्यावश्यक नाही?
(A) मानवी संबंध - विषयक कौशल्ये
(B) संप्रेषण कौशल्ये
(C) आकर्षक व्यक्तिमत्त्व
(D) योग्य अध्यापन पद्धतींचे ज्ञान

[MAY 2016]

35. विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन' करण्याचा सर्वात महत्त्वाचा उद्देश ..... हा आहे.
(A) स्वत:च्या कमतरता समजून घेण्यास त्यांना मदत करणे
(B) त्यांचे चुकीचे वर्तन बदलण्यास त्यांना मदत करणे
(C) त्यांना स्वत:ला मदत करण्यास सक्षम बनविणे
(D) त्यांना योग्य मार्गाबाबत निर्देशन करणे

[MAY 2016]

36. अध्ययन- अभिप्रेरण वाढविण्याची ..... ही सर्वोत्कृष्ट पद्धत आहे.
(A) अध्ययनादरम्यान लक्ष न दिल्याबद्दल शिक्षा करणे
(B) अध्यापनादरम्यान अवघड प्रश्न विचारणे
(C) घटक शिकविण्यामागील उद्देश सुरुवातीला स्पष्ट करणे
(D) विविध दृक्-श्राव्य साधनांचा वापर करणे

[APR 2017]

37. अध्यापनाचे प्रमुख उद्दिष्ट .....हे होय.
(A) अध्ययन सुलभ करणे
(B) अज्ञात तथ्यांबाबतची माहिती देणे
(C) आशय सोपा करण्यासाठी शैक्षणिक साधनांचा वापर करणे
(D) विद्यार्थ्यांना अध्ययनासाठीच्या चांगल्या सवयी लावणे

[MAR 2023]

67. शिक्षक,.....'स्तराच्या अध्यापनामध्ये समस्या निराकरण पद्धती वापरतात.
(A) स्मरण (B) आकलन
(C) विमर्शी (D) मूलभूत

[MAR 2023]

68. .....'यांच्याकडून मिळालेले वर्गअध्यापना बाबतचे प्रत्याभरण, शिक्षकांसाठी महत्त्वाचे प्रत्याभरण असते.
(A) विद्यार्थी आणि ग्रंथपाल
(B) शिक्षक सहकारी आणि ग्रंथपाल
(C) विद्यार्थी आणि पालक
(D) विद्यार्थी आणि शिक्षक सहकारी

[MAR 2023]

69. SWAYAM म्हणजे.....
(A) स्कूल वेब्ज ऑफ ॲक्शन- लनींग फॉर युध अस्पायरिंग मॅप्स्
(B) स्टडी वेबसाइट्स ऑफ ॲक्शन-लनींग फॉर यंग अस्पायरिंग माईंडस्
(C) स्कूल वेबसाइट्स ऑफ ॲक्टीव्ह लनींग फॉर युथ अस्पायरिंग मॅप्स्
(D) स्टडी वेब्ज ऑफ ॲक्टीव्ह लर्नंग फॉर यंग अस्पारिंग माईंडस्

[MAR 2023]

70. इतिहास विषयाच्या अध्यापनासाठी.....ही जास्त योग्य पद्धती आहे.
(A) भूमिकापालन पद्धती (B) दिग्दर्शन पद्धती
(C) प्रायोगिक पद्धती (D) अवगामी पद्धती

[MAR 2023]

71. अध्यापनप्रक्रियेचे नियमन.....मूल्यमापनाद्वारे केले जाते.
(A) नैदानिक (B) स्थाननिश्चिती
(C) आकारिक (D) साकारिक

ANSWER KEY									
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**
(C)	(D)	(B)	(D)	(B)	(A)	(D)	(A)	(B)	(B)
11	**12**	**13**	**14**	**15**	**16**	**17**	**18**	**19**	**20**
(C)	(D)	(C)	(C)	(C)	(D)	(A)	(B)	(C)	(B)
21	**22**	**23**	**24**	**25**	**26**	**27**	**28**	**29**	**30**
(A)	(B)	(D)	(C)	(D)	(A)	(B)	(B)	(B)	(D)
31	**32**	**33**	**34**	**35**	**36**	**37**	**38**	**39**	**40**
(B)	(A)	(B)	(C)	(C)	(C)	(A)	(D)	(B)	(C)
41	**42**	**43**	**44**	**45**	**46**	**47**	**48**	**49**	**50**
(D)	(A)	(A)	(C)	(D)	(C)	(C)	(C)	(D)	(D)
51	**52**	**53**	**54**	**55**	**56**	**57**	**58**	**59**	**60**
(B)	(A)	(A)	(D)	(B)	(C)	(B)	*	(A)	(C)
61	**62**	**63**	**64**	**65**	**66**	**67**	**68**	**69**	**70**
(D)	(D)	(B)	(A)	(C)	(A)	(C)	(C)	(D)	(A)
71									
(C)									

स्पष्टीकरण

1. उत्तर (C):- अर्थपूर्ण अध्ययनाचे मूल्यमापन केवळ परीक्षेतील गुणांकितावर न करता, त्यापेक्षा ते विद्यार्थ्यांच्या ज्ञानाच्या समस्या निराकरणातील वापर आणि त्यांच्या समजूतदारपणावर अधिक अवलंबून असते. ज्ञानाचा व्यावहारिक उपयोग, त्याची समज आणि त्याच्यावर आधारित निर्णय घेण्याची क्षमता हे अर्थपूर्ण अध्ययनाचे प्रमुख घटक आहेत.

2. उत्तर (D):- सक्रिय अध्ययनकर्ता म्हणजेच अशा विद्यार्थ्यांचे वर्णन केले जाते जे केवळ ज्ञान ग्रहण करण्यापुरते मर्यादित नसतात, तर ते ज्ञानाचे समीक्षण, विचार-विमर्श आणि त्यावर आपले मत व्यक्त करण्याची क्षमता दर्शवतात. शिक्षकाच्या विधानांवर आव्हान करणे याचा अर्थ असा आहे की विद्यार्थी स्वतःचे मत विकसित करतो आणि त्याच्या शिक्षणाच्या प्रक्रियेत सक्रियपणे सहभागी होतो. हे अध्ययनाच्या सक्रिय भागीदारीचे एक महत्त्वपूर्ण लक्षण आहे.

3. उत्तर (B):- अध्ययन प्रामुख्याने विद्यार्थ्याच्या अध्ययनप्रेरणेवर अवलंबून असते. अध्ययनप्रेरणा म्हणजे अध्ययनाकडे आकर्षित होणे आणि त्यात रस घेणे. ही प्रेरणा विद्यार्थ्याच्या शैक्षणिक यशासाठी आणि अध्ययनातील सक्रियतेसाठी महत्वाची आहे.नियमित उपस्थिती, उच्च बुद्धिमत्ता स्तर आणि स्मरणात ठेवण्याची क्षमता हे घटक निश्चितच महत्वाचे असतात, परंतु ते अध्ययनप्रेरणेशिवाय पूर्णतया कार्यक्षम नसतात.

4. उत्तर (D):- बुद्धिमंथन ही नवीन आणि रचनात्मक कल्पना शोधण्याची एक प्रक्रिया आहे, जी समस्यानिराकरण आणि नवीन संकल्पनांच्या विकासासाठी उपयोगी ठरते. पाण्याचा अपव्यय कमी करणे ही एक प्रैक्टिकल आणि वास्तविक समस्या आहे, ज्यासाठी विविध दृष्टिकोनांतून नवीन उपाय आणि धोरणे शोधणे आवश्यक असते.

5. उत्तर (B):- संगणक सहाय्यित सादरीकरणाचा उद्देश विद्यार्थ्यांच्या सक्रिय सहभागाचे प्रोत्साहन करणे असतो. अशा प्रकारचे सादरीकरण विद्यार्थ्यांना अधिक सक्रिय आणि तत्पर बनवते, जे त्यांना अध्ययनाच्या प्रक्रियेत अधिक सहभागी होण्यास प्रोत्साहित करते. त्यामुळे, विद्यार्थी निष्क्रीय अध्ययनकर्ता होतो हे विधान असत्य आहे.

6. उत्तर (A):- मुक्त प्रश्नांचे मूल्यमापन करताना, भाषेची अलंकारिकता पेक्षा मुद्यांचा संपूर्ण आणि संबंधित समावेश, मुद्यांची तर्कशुद्ध मांडणी, आणि सादरीकरणातील मौलिकता या घटकांना अधिक महत्त्व दिले जाते. अलंकारिक भाषा वापरणे उपयुक्त असले तरी, ते शैक्षणिक मूल्यमापनाच्या संदर्भात मुख्य निकष नसते.

7. उत्तर (D):- शिक्षणाच्या क्षेत्रात, शिक्षकाचे परिणामकारक संप्रेषण कौशल्य, विद्यार्थ्यांप्रती सहानुभाव, आणि त्यांच्याशी समभावात्मक वर्तन हे गुण अधिक महत्त्वाचे आहेत. उच्च शैक्षणिक संपादन महत्त्वाचे असले तरी, ते शिक्षकाच्या अध्यापन क्षमतेचा एकमेव निकष नाही. एक शिक्षक किती प्रभावीपणे शिकवतो हे त्याच्या विद्यार्थ्यांशी संवाद साधण्याच्या कौशल्यावर, त्यांच्या शैक्षणिक आणि भावनिक गरजांकडे संवेदनशीलतेवर आणि त्यांच्याशी समतोल आणि समजूतदार वर्तनावर अवलंबून असते.

8. उत्तर (A):- प्रेरणा हे शिक्षणाच्या प्रक्रियेत एक महत्त्वपूर्ण घटक आहे. प्रेरित असलेले अध्ययनकर्ते त्यांच्या अध्ययनात अधिक सक्रिय असतात, अधिक उत्साह आणि उत्सुकता दाखवतात, आणि त्यांना शिक्षणाच्या प्रक्रियेत अधिक यश मिळते. प्रेरणा ही विद्यार्थ्यांना नवीन गोष्टी शिकण्यासाठी आवश्यक ऊर्जा आणि उत्साह प्रदान करते, ज्यामुळे ते अधिक कार्यक्षमतेने आणि प्रभावीपणे शिकू शकतात.

9. उत्तर (B):- विद्यार्थ्यांचा सक्रिय सहभाग हा अध्ययन प्रक्रियेतील एक महत्त्वपूर्ण घटक आहे, कारण तो विद्यार्थ्यांना ज्ञानाच्या ग्रहण आणि त्याच्या प्रक्रियेत सहभागी बनवतो. सक्रिय सहभागाने विद्यार्थ्यांना ज्ञानाचे अधिक चांगले समजून घेण्यास मदत होते आणि त्यामुळे त्यांना ते ज्ञान लांब पल्ल्याच्या काळासाठी धारण करण्यात यशस्वी होतात. यातून त्यांच्या अध्ययनाची गुणवत्ता सुधारते आणि त्यांच्या शिक्षणाच्या यशात वाढ होते.

10. उत्तर (B):- हा आधुनिक शिक्षणशास्त्रातील एक महत्त्वपूर्ण दृष्टिकोन आहे, जो सांगतो की अध्ययनकर्ता त्याच्या अनुभवांच्या आधारे आणि आधीच्या ज्ञानाच्या आधारे नवीन संकल्पना तयार करतात. हे दृष्टिकोन विद्यार्थ्यांना सक्रिय शिक्षणाचे प्रोत्साहन देते, जेथे ते स्वत:चे अनुभव आणि अध्ययन यांच्या जोडाने नवीन ज्ञान तयार करतात, विद्यार्थ्यांना केवळ माहितीचे ग्रहण करणारे निष्क्रिय श्रोते समजण्यापेक्षा त्यांना सक्रिय आणि तत्पर अध्ययनकर्ते मानले जाते.

11. उत्तर (C):- मुक्त समस्यांचे निराकरण करताना संगणकाचा वापर विद्यार्थ्यांना सर्जनशील आणि तर्कशुद्ध विचार करण्यास प्रोत्साहित करतो. हा प्रकार विद्यार्थ्यांना विविध पर्यायांवर विचार करण्यास, समस्यांचे विविध दृष्टिकोनातून निराकरण करण्यास आणि नवीन संकल्पना तयार करण्यास प्रोत्साहित करते, जे सर्जनशीलतेचे विकासासाठी अत्यंत महत्त्वाचे आहे.

12. उत्तर (D):- विद्यार्थ्यांत स्व-अध्ययन कौशल्ये विकसित करणे" हे प्रकल्प, प्रात्यक्षिके, आणि विद्यार्थ्यांची सादरीकरणे यांचा समावेश करण्याच्या पद्धतीचे मुख्य उद्देश असू शकते कारण या पद्धती विद्यार्थ्यांमध्ये स्व-शिक्षणाचे महत्त्व आणि कौशल्य विकसित करतात.

13. उत्तर (C):- "विद्यार्थ्यांना ज्ञानप्राप्ती व ज्ञानाची पुनर्रचना यात साहाय्य देणे" हे शिक्षकाची प्रमुख भूमिका दर्शवते कारण यामध्ये विद्यार्थ्यांना ज्ञान प्राप्त करण्यासाठी मार्गदर्शन आणि सहाय्य करणे तसेच त्याची पुनर्रचना करून ते वापरण्याचे कौशल्य विकसित करणे समाविष्ट आहे. यामध्ये विद्यार्थ्यांना स्वतंत्रपणे विचार करण्याचे कौशल्य विकसित करण्यास सहाय्य केले जाते.

14. उत्तर (C):- "अभिक्षमता आणि प्रेरणा" हे अध्ययनावर सर्वाधिक परिणाम करणारी अध्ययनकर्त्यांची वैशिष्ट्ये आहेत. अभिक्षमता म्हणजे नवीन कौशल्ये शिकण्याची क्षमता आणि प्रेरणा म्हणजे उद्दीष्ट पूर्ण करण्यासाठी आवश्यक उत्साह आणि चिकाटी. हे दोन्ही घटक विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक यशात महत्त्वपूर्ण भूमिका निभावतात**.**

15. उत्तर (C):- "विद्यार्थी निष्क्रीय स्वीकारक बनतात आणि विचार करत नाहीत" हा व्याख्यानाचा प्रमुख दोष आहे. व्याख्यान पद्धतीत विद्यार्थ्यांना फक्त शिक्षकाचे बोलणे ऐकण्याची भूमिका असते, ज्यामुळे त्यांना स्वत:चे विचार मांडण्याची आणि समस्या सोडविण्याची संधी कमी मिळते. हे त्यांच्या सक्रीय शिक्षण प्रक्रियेत अडथळा आणते.

16. उत्तर (D):- "स्व-अध्ययनाला प्रोत्साहित करावे" हे जर 'ज्ञानप्राप्तीसाठी अध्ययन' हे शिक्षणाचे ध्येय असेल तर त्या ध्येयाच्या प्राप्तीसाठी उपयुक्त आहे. स्व-अध्ययनाला प्रोत्साहन देणे म्हणजे विद्यार्थ्यांना स्वत:च्या शिक्षणाची जबाबदारी स्वीकारण्यास उत्तेजन देणे, जे त्यांना अधिक स्वायत्त आणि आत्मनिर्भर शिक्षणाकडे नेते.

17. उत्तर (A):- "वाचनकौशल्ये व अभिरुचीचा विकास" हे विद्यार्थ्यांच्या ग्रंथालय वापराला चालना देण्यासाठी सर्वात उपयुक्त प्रयत्न आहे. वाचन कौशल्ये व अभिरुचीच्या विकासाने विद्यार्थी ग्रंथालयातील संसाधनांचा अधिक प्रभावी वापर करू शकतात आणि वाचनात रस वाढवतात.

18. उत्तर (B):- "जीवन व व्यवसायातील यशाचे भाकित करणे" ही सध्याच्या मूल्यमापन प्रणालीतील एक मर्यादा आहे. याचा अर्थ असा की, बहुतेक मूल्यमापन पद्धती फक्त शैक्षणिक यशाचे मापन करतात आणि त्यातून विद्यार्थ्यांच्या वास्तविक जीवनातील आणि भविष्यातील व्यावसायिक यशाची भविष्यवाणी करणे कठीण असते. त्यामुळे ही प्रणाली विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकासाचे मापन करण्यात अपुरी असते.

19. उत्तर (C):- "त्यांच्यामुळे यांत्रिक स्मरणावरील भर कमी होतो" हे पुस्तक वापरून उत्तरे लिहिण्याच्या चाचण्यांची शिफारस करण्याचे प्रमुख कारण आहे. ही पद्धत विद्यार्थ्यांना केवळ माहिती लक्षात ठेवण्यापेक्षा त्याचा अर्थ समजून घेण्याच्या दिशेने प्रोत्साहन

देते, ज्यामुळे ते संबंधित विषयावरील आपल्या समजुतीचा व विचारशीलतेचा वापर करून उत्तरे लिहितात.

20. उत्तर (B):- अंतरजाल अद्ययावत, त्वरित, आणि विस्तृत माहितीचा स्रोत म्हणून कार्य करते, जे अध्यापनासाठी अत्यंत महत्वपूर्ण आहे. त्यामुळे शिक्षक आणि विद्यार्थी सहजतेने नवीनतम संशोधन, घटना, आणि जागतिक प्रगतीची माहिती मिळवू शकतात. या माध्यमातून शिक्षणाचे आधुनिकीकरण होते आणि त्यामुळे विद्यार्थ्यांना त्यांच्या शिक्षणात नवीन आणि प्रासंगिक दृष्टिकोन मिळतो. यामुळे शिक्षण अधिक समृद्ध आणि व्यापक बनते.

21. उत्तर (A):- अध्ययनकर्त्यांना केवळ माहिती आणि ज्ञान स्वीकारण्याच्या पारंपारिक भूमिकेपेक्षा अधिक सक्रिय आणि रचनात्मक भूमिका असते. ते नवीन ज्ञान तयार करण्यासाठी, अनुभवांचे विश्लेषण करण्यासाठी आणि त्यांचे स्वतःचे अर्थनिर्माण करण्यासाठी प्रोत्साहित केले जातात. त्यामुळे अध्ययन प्रक्रियेत ते अधिक सक्रिय भागीदार बनतात.

22. उत्तर (B):- प्रात्यक्षिक कार्यांचा उद्देश विद्यार्थ्यांना प्रत्यक्ष अनुभव प्रदान करून त्यांच्या समस्या सोडवण्याच्या, विचार करण्याच्या, आणि वैज्ञानिक पद्धतींचा वापर करून तपासणी करण्याच्या कौशल्यांचा विकास करणे आहे. यामुळे विद्यार्थ्यांना अभ्यासाच्या सिद्धांतांना प्रत्यक्षात अनुभवून त्यांची समज वाढवण्यात आणि त्यांच्या कौशल्यांचा विकास करण्यात मदत होते.

23. उत्तर (D):- या पद्धतीने वाचनाचा आशय समजून घेण्यास मदत होते, कारण त्यात वाचनातील मुख्य विचारांचे चिंतन करून त्यांचा संक्षिप्त आणि स्पष्ट सारांश तयार करण्यात येतो. ही प्रक्रिया वाचनाची गहन समज आणि स्मरणशक्ती विकसित करण्यास मदत करते, कारण त्यामुळे वाचकाला महत्त्वपूर्ण बिंदूंवर लक्ष केंद्रित करायला आणि त्यांना आपल्या स्वतःच्या शब्दांत मांडायला मदत होते.

24. उत्तर (C):- हे उदाहरण आंतरिक प्रेरणेचे नाही. हे उदाहरण बाह्य प्रेरणेचे आहे, कारण यात रवीची कृती एका विशिष्ट परिणामाच्या इच्छेतून आलेली आहे - परीक्षेला बसण्यास पात्र व्हावे यासाठी. याचा अर्थ असा की त्याची प्रेरणा आत्मसंतुष्टी किंवा अभिरुचीपेक्षा बाह्य पारितोषिक किंवा फलांकडे लक्ष केंद्रित करण्यातून आलेली आहे.

25. उत्तर (D):- अध्यापनाची पद्धती निवडतांना "विद्यार्थ्यांच्या आवडी-निवडी" याचा विचार करण्याची गरज सर्वात कमी असू शकते. अध्यापनाच्या पद्धती निवडतांना, शिकविल्या जाणाऱ्या आशयाचे स्वरूप , उपलब्ध साधन-सामग्री , आणि पाठ्यक्रमाची उद्दिष्टे या बाबी महत्त्वपूर्ण असतात कारण त्या ठरवतात की कसे आणि काय शिकवले जाते. विद्यार्थ्यांच्या आवडी-निवडी ही वैयक्तिक प्राधान्ये आहेत ज्या अध्यापनाच्या पद्धती निवडताना इतर मुख्य घटकांपेक्षा कमी प्राथमिकता असू शकतात.

26. उत्तर (A):- चुकीच्या अध्ययनाबाबत सर्वोत्तम प्रत्याभरण "नैदानिक परीक्षण" द्वारे प्राप्त केले जाते. नैदानिक परीक्षणाचा उद्देश विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक कमतरता आणि अडचणींचा शोध घेणे आणि त्यांना सुधारण्यासाठी योग्य उपाय शिफारस करणे असतो. या पद्धतीत व्यक्तिगत विद्यार्थ्यांच्या शिक्षणातील अडथळे आणि त्यांच्या समजण्याच्या प्रक्रियेतील विशिष्ट चुका ओळखल्या जातात. त्यामुळे शिक्षकांना अधिक लक्ष्यित आणि प्रभावी शैक्षणिक हस्तक्षेप करण्यास मदत होते.

27. उत्तर (B):- या प्रश्नाचा उद्देश विद्यार्थ्यांकडून या दोन प्रकारच्या कोशिकांच्या विशेषता आणि त्यांच्यातील भेदांचे विश्लेषण करणे आहे. विश्लेषणाचा उद्देश माहितीचा अभ्यास करणे, त्यातील घटकांमधील संबंध ओळखणे आणि त्याची तुलना करणे असतो. या प्रश्नात विद्यार्थ्यांना प्राणी आणि वनस्पती कोशिकेच्या मूलभूत रचना आणि कार्याची तुलना करायला सांगितले जाते, जे विश्लेषणाच्या कौशल्याला संदर्भित आहे.

28. उत्तर (B):- भाषिक बुद्धिमत्ता ही भाषेचा वापर करण्याची क्षमता आणि भाषाई अभिव्यक्तीच्या माध्यमातून विचारांचे सुस्पष्ट संवाद साधणे यासंबंधित आहे. अशा विद्यार्थ्यांकडे लेखन, बोलणे, ऐकणे, वाचन आणि भाषा समजून घेण्याची उत्कृष्ट क्षमता असते.

29. उत्तर (B):- अध्यापनाची पद्धत, शिक्षकाची संप्रेषण कौशल्ये, आणि शिक्षकाचे प्रशिक्षण, हे तीन महत्त्वाचे घटक आहेत जे अध्यापनाच्या गुणवत्तेवर सर्वात जास्त परिणाम करतात. योग्य अध्यापन पद्धतींमुळे विद्यार्थ्यांच्या समजात सुधारणा होते, उत्तम संप्रेषण कौशल्यांमुळे विषयाची स्पष्टता आणि ग्रहणशीलता वाढते, आणि प्रशिक्षणामुळे शिक्षक नवीन शिक्षण तंत्रज्ञानांचा आणि पद्धतींचा अधिक प्रभावीपणे वापर करू शकतात.

30. उत्तर (D):- गृहपाठाचे उद्दिष्टे म्हणजे विद्यार्थ्यांना शाळेत शिकवलेल्या आशयाचे पुनरावलोकन करणे, त्याची समज वाढवणे आणि त्यांच्या स्वतःच्या गतीने तो आत्मसात करण्यास मदत करणे आहे. यामुळे विद्यार्थ्यांची अध्ययनातील गहनता आणि समज वाढते.

31. उत्तर (B):- प्रकल्प पद्धत ही विद्यार्थ्यांना वास्तविक जगतातील समस्या किंवा प्रश्नांवर काम करण्यास प्रोत्साहित करते, ज्यामुळे ते शाळेतील शिक्षणाचे प्रत्यक्ष जीवनातील अनुप्रयोग शोधू शकतात. हे अध्ययनाचे प्रात्यक्षिक, समस्या-निराकरण, आणि सहकार्याचे कौशल्ये विकसित करण्यासाठी उपयुक्त ठरते.

32. उत्तर (A):- आकारिक मूल्यमापन" (Formative Assessment) ही पद्धत विद्यार्थ्यांच्या प्रगतीची देखरेख करून आणि त्यांच्या

शैक्षणिक गरजा ओळखून अध्यापनात बदल करण्यासाठी सर्वोत्कृष्ट आहे. ही पद्धत शिक्षण प्रक्रियेदरम्यान नियमितपणे विद्यार्थ्यांच्या समज आणि कौशल्यांचे मूल्यांकन करते, ज्यामुळे शिक्षक त्यांच्या शिक्षण पद्धतींमध्ये आवश्यक बदल करू शकतात आणि विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक प्रगतीला चालना देतात.

33. उत्तर (B):- "मूल्यमापन" (Assessment) या उद्दिष्टावर आधारित असताना, "पृथ्वी गोल आहे किंवा नाही हे तुम्ही कसे सिद्ध कराल?" हा प्रश्न विद्यार्थ्यांच्या ज्ञानाचे आणि समजाचे मूल्यमापन करण्यासाठी आहे. यामध्ये विद्यार्थ्यांना त्यांच्या ज्ञानाचा वापर करून आणि तर्कशास्त्राचा वापर करून विशिष्ट सिद्धांत किंवा धारणा सिद्ध करायची असते. यामुळे त्यांच्या विचारशक्ती, तर्कशास्त्र, आणि विषयाच्या समजाची परीक्षा होते.

34. उत्तर (C):- मानवी संबंध - विषयक कौशल्ये, संप्रेषण कौशल्ये, आणि योग्य अध्यापन पद्धतींचे ज्ञान हे एक उत्तम शिक्षकासाठी महत्त्वपूर्ण आहेत कारण ते शिक्षणाच्या प्रक्रियेत आणि विद्यार्थ्यांशी संवाद साधण्यात मदत करतात. परंतु, व्यक्तिमत्त्वाची आकर्षकता ही अध्यापनाच्या यशस्वीतेसाठी अत्यावश्यक नाही.

35. उत्तर (C):- मार्गदर्शनाच्या प्रक्रियेद्वारे विद्यार्थ्यांना स्वतःच्या शक्ती, कमतरता आणि अभिरुचींची जाणीव होते, आणि ते स्वतःला अधिक सक्षम आणि स्वावलंबी बनवण्यासाठी प्रोत्साहित होतात. हे त्यांना त्यांच्या शैक्षणिक आणि वैयक्तिक जीवनात स्वतंत्र निर्णय घेण्याची क्षमता विकसित करण्यास मदत करते.

36. उत्तर (C):- जेव्हा शिक्षक अध्ययनाच्या प्रारंभीच घटकाचे उद्दिष्टे आणि महत्त्व स्पष्ट करतात, तेव्हा विद्यार्थ्यांना त्याच्या प्रासंगिकतेची जाणीव होते. हे त्यांना अध्ययनात सहभागी होण्यास आणि अधिक उत्सुकतेने शिकण्यास प्रोत्साहित करते, कारण त्यांना कळते की त्यांचे शिक्षण कशासाठी उपयुक्त आहे.

37. उत्तर (A):- शिक्षकांचे मुख्य कार्य आहे शिक्षण प्रक्रिया विद्यार्थ्यांसाठी अधिक सुलभ आणि समजू शकण्यायोग्य बनवणे. हे विविध शैक्षणिक साधने, तंत्रज्ञान, आणि पद्धतींचा वापर करून केले जाऊ शकते जेणेकरून विद्यार्थ्यांना आशय समजण्यात आणि त्यावर प्रतिक्रिया देण्यात मदत होते, त्यांची अध्ययनातील रुची आणि संलग्नता वाढते.

38. उत्तर (D):- विद्यार्थ्यांची अध्ययनाप्रति अभिवृत्ती, म्हणजेच त्यांची रुची, प्रेरणा आणि अध्ययनाच्या प्रति त्यांची मानसिक भूमिका, हे घटक शैक्षणिक अध्ययन कालावधीच्या गुणवत्तेवर किंवा प्रभावीपणावर थेट प्रभाव पाडत नाहीत. शैक्षणिक अध्ययन कालावधी हे विद्यार्थ्यांनी वास्तविक आणि प्रभावीपणे शिक्षणात सहभाग घेतलेल्या वेळेचे मापन असते, ज्यात ते सक्रियपणे संलग्न असतात आणि शिकण्याची प्रक्रिया घडत असते.

39. उत्तर (B):- उत्तम शिक्षकाचा अत्यावश्यक गुणविशेष "अध्यापनाची मनापासून आवड" (B) हा होय. जेव्हा शिक्षकांना त्यांच्या व्यवसायाची मनापासून आवड असते, तेव्हा त्यांच्या शिक्षणातील उत्साह आणि प्रेरणा विद्यार्थ्यांपर्यंत पोहोचते. ही आवड त्यांना विद्यार्थ्यांशी अधिक प्रभावीपणे संवाद साधण्यास, त्यांच्या गरजांचा अधिक चांगल्या प्रकारे समजून घेण्यास आणि त्यांच्या शैक्षणिक आणि व्यक्तिगत विकासासाठी उपयुक्त आणि रचनात्मक दृष्टिकोन विकसित करण्यास मदत करते.

40. उत्तर (C):- उद्गामी (Inductive) पद्धतीमध्ये, शिक्षणाची प्रक्रिया विशिष्ट उदाहरणे, प्रकरणे किंवा अनुभवांपासून सुरू होते आणि त्यापासून सामान्य सिद्धांत किंवा नियम विकसित केले जातात. या पद्धतीमध्ये विद्यार्थ्यांना सांगितलेल्या नियमांऐवजी त्यांच्या स्वतःच्या अनुभवांवरून निष्कर्ष काढण्यासाठी प्रोत्साहित केले जाते, ज्यामुळे ते अधिक चिंतनशील आणि तपासक बनतात.

41. उत्तर (D):- शिक्षकांना शैक्षणिक साहित्याची निवड करताना विद्यार्थ्यांच्या वयोमानानुसार आणि त्यांच्या शैक्षणिक स्तरानुसार साहित्य निवडावे लागते. विद्यार्थ्यांचे वय त्यांच्या समजण्याच्या क्षमता आणि अभिरुचींवर परिणाम करते, तर त्यांचा शैक्षणिक स्तर त्यांच्या शैक्षणिक आवश्यकता आणि अध्ययनाच्या गतीवर प्रभाव पाडतो.

42. उत्तर (A):- श्रीमती सिंधू त्यांच्या वर्गातील विद्यार्थ्यांच्या क्षमता निश्चित करण्यासाठी प्रश्नोत्तरे घेत असल्याने हे "आकारिक" मूल्यांकन आहे. आकारिक मूल्यांकन (Formative Assessment) हे शैक्षणिक प्रक्रियेदरम्यान विद्यार्थ्यांच्या शिक्षणाची प्रगती आणि क्षमता निरंतर मूल्यांकन करण्याची पद्धत आहे. हे मूल्यांकन शिक्षकांना विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक गरजा आणि क्षेत्रांमध्ये ज्या त्यांना अधिक समर्थनाची आवश्यकता आहे त्याची माहिती देते, जेणेकरून ते त्यांचे शिक्षण त्यानुसार समायोजित करू शकतात.

43. उत्तर (A):- अध्यापन ही एक आश्रयी प्रक्रिया आहे ज्यामध्ये शिक्षक विद्यार्थ्यांच्या अध्ययनाचा मार्गदर्शन आणि समर्थन करतात. यामध्ये विद्यार्थ्यांच्या गरजा, अभिरुची, आणि शैक्षणिक स्तरांनुसार शिक्षण आणि मार्गदर्शन दिले जाते, ज्यामुळे ते आत्मनिर्भर आणि सक्षम शिक्षणार्थी बनू शकतात.

44. उत्तर (C):- पूर्वज्ञान म्हणजे विद्यार्थ्यांकडे अगोदरपासून असलेले ज्ञान, जे नवीन अध्ययनाच्या प्रक्रियेदरम्यान त्यांच्या समजण्याला आणि ज्ञानाच्या निर्मितीला मदत करते. विद्यार्थ्यांच्या पूर्वज्ञानावर आधारित शिक्षण त्यांच्या समजण्यात वाढ करते आणि नवीन शिक्षणाशी सहजपणे जोडण्यास मदत करते.

45. उत्तर (D):- सुस्पष्ट संज्ञापना म्हणजेच शिक्षणाच्या ध्येयांचे, विषयाच्या आशयाचे आणि अपेक्षित परिणामांचे स्पष्ट संज्ञापन.